

HVAD SKETE DER OG HVORFOR?

CHR. P. CHRISTENSEN

EN MENNESKEALDERS
DANMARK

A/S NORDISK INFORMATOR

København 1952

I Sønderjylland gik det anderledes til, men det er kendt fra saa mange Beskrivelser, at der ikke er meget at føje til i denne Bog, maaske kun at trække nogle enkelte Streger lidt kraftigere op. Der laa en 1200 Mand i Sønderjylland, fordelt i Haderslev, Sønderborg og Tønder og paa Søgaardkasernen. Det blev Søgaardstyrken, der kom til at kæmpe. Tønderstyrken blev angrebet, havde nogle mindre Træfninger, men ikke saa alvorlige som de, der fandt Sted østpaa. Haderslevgarnisonen kom med i Kampen, men ved en Misforstaaelse. Den havde faaet Ordre til at gaa tilbage, men Obersten skønnede, at Tilbagetogsvejen var afskaaret, og blev i Byen, hvor det kom til nogle haarde Sammenstød. Styrken i Søgaardkasernen kom til at tage Stødet af paa Vejene, der fører fra Krusaa mod Sønderborg, Aabenraa og Rødekro. Den bestod af to Batailloner, en Bataillon Infanteri og en Bataillon Fodfolkspionerer. De første var cyklende eller kørende i udskrevne Biler, medens de sidste var paa Motorcykler og havde Rekyllkanoner. De laa ganske isoleret paa Søgaard, da Styrkerne i Sønderborg og Haderslev havde Ordre til at holde sig hjemme, og de var i Alarmberedskab om Natten mellem den 8. og 9. April.

Soldaterne sov med Tøjet paa og deres Vaaben indenfor Rækkevidde og en Deling eller to paa Vagt med skarpt i Geværerne. Et Kompagni havde Dagen i Forvejen været paa Dybbøl og var kørt til Søgaard i Rekordtid paa 33 Minutter, skønt det tidligere havde været et daarligt Cyklistkompagni. Det er det mærkelige ved dansk Soldaterkarakter, at den kan blive saa tvær og uvillig og ikke til at have med at gøre, før det er Alvor. Man kan ikke tænke paa disse 6-700 unge Mænd uden Betagelse, da de laa den Nat og sov i den sydligste danske Kaserne, saa aabenlyst isoleret fra alle andre danske Styrker og saa rede til at dø. Alle samtidige, usminkede Beretninger gaar ud paa, at de tog det særdeles roligt, ja var glade til. Saa modigt er vort Folk, naar der gøres Ende paa al Snak, og det er Alvor, at ingen spurgte, hvor mange Tyskere man kunde vente. Der kom en Fodfolksdivision i første Omgang, 12-14.000 Mand, og der stod ca. 700 Mand til at tage imod dem. Partiet var 1 til 20. Generalkommandoen havde anmodet Forsvarsministeren om, at de Luftværnsbatterier, der stod tværs over Sønderjylland fra Ballum til Røde Kro, blev trukket ned til Tropperne, saaledes at de kunde yde dem en vis Luftbeskyttelse, men det var blevet afslaaet. De maatte heller ikke grave sig ned paa de Steder, som de skulde forsvare.

Da Efterretningen kom fra Grænsen, at Tyskerne var gaaet over, blev Garnisonen i Tønder overrasket af tyske Panservogne udenfor Kasernen. Det lykkedes nogle af Officererne at opholde Tyskerne med Snak, medens Garnisonen kørte mod Nord. Nogle Steder kom det til Træfninger, men ikke af alvorlig Karakter. Terrænet var ikke det bedste til henholdende Kampe, da det er fladt og uden Skov. Mod Øst gik det derimod haardt til. Søgaardstyrken indtog de udpegede Stillinger langs Vejene; Fodfolkspionererne kom først paa deres Motorcykler, og det lykkedes ikke alle vegne Infanteriet paa deres Trædecykler at komme i Stil-

ling ved Siden af dem. Efterhaanden som Tyskerne trængte frem ad Vejene, blev de modtaget med Ild fra Rekyllkanoner og Rekyllgeværer. De kom i Marchkolonner og var meget overraskede over at blive beskudt, da det var sagt til dem, at de ikke vilde møde Modstand. Jagerflyvere gik mod de danske Stillinger og beskød dem med Maskingeværer, og nogle Steder kørte Tyskerne Fodfolkskanoner frem for at bringe de danske Rekyllkanoner til Tavshed. Det lykkedes dem intet Steds, men de fik selv nogle enkelte Kanoner gjort stumme. Rekyllkanonen var Dagens Vaaben. Ogsaa en halv Snes tyske Rekognosceringsvogne blev bragt til Tavshed og standset. Slutningen var dog overalt den samme, at Stillingerne blev omringet, da de ikke havde nogen Fløje, og Mandskabet maatte overgive sig eller smutte bort i Motorvognene og paa Cyklerne.

Kampene blev fra tysk Side ført i det sædvanlige Tempo og med stor Kraft, men der blev ingen Steder anvendt svært Artilleri eller nedkastet Bomber. Ingen af Træfningerne varede mere end en god halv Times Tid, og en enkelt endte med, at Tyskerne trængte ind i Stillingen bagfra og slog nogle af Forsvarerne ned. Ingen af Parterne synes at have nogen særlig Lyst til at dræbe, undtagen i Skydefægtningerne, der var haarde nok. Paa klods Hold gik det ikke rigtigt. En dansk Soldat fortæller i *Arne Stevns' Bog* om en Tysker, der undgik sin Skæbne: han sprang ud af en Panservogn, som var skudt i Stykker, og søgte Dækning i et Hus. „Min Kammerat og jeg kunde have skudt ham ned paa Stedet, men gjorde det ikke — han var vist ubevæbnet.“ En dansk Rekyllskytte fortæller, at han havde ligget og skudt hele Tiden, da han hørte Raab og vendte sig om. Der stod en tysk Løjtnant og pegede paa ham med sin Pistol, og en Soldat gjorde en Haandgranat klar, men de nøjedes med at tvinge ham til at standse Skydningen.

Efter at have kastet Søgaardstyrken til Side kørte Tyskerne videre mod Haderslev, hvis Garnison blev paa Stedet trods Ordre om at gaa mod Nord. Her blev en tysk Fodfolkskanon ødelagt af en dansk Rekyllkanon og dens Besætning saaret, ligesom en dansk Fodfolkskanon blev skudt sammen af Panservogne og Mandskabet saaret eller dræbt. Kaptajn *Bosse* beretter om en dansk *Sven Dufva*: „En Korporal, der stod bag en Pille ved den sydlige Indgang til Kasernen, beskød en Kampvogn med Panzerpatroner i sin Karabin. Kampvognen standsede, og en anden kørte op paa Siden af den; begge beskød Kasernen. Korporalen beskød begge Vognene. En tysk Motorcyklist forsøgte at køre frem mod Korporalen, som derpaa skød og ramte ham. Da begge Kampvogne aabnede Ild fra fire Maskingeværer mod Korporalen, ansaa han Tidspunktet for inde til at trække sig tilbage til en Garage.“ Fægteren, Kaptajn *Otto Olsen*, der deltog i Kampene i Haderslev, skriver i *Arne Stevns' Bog*: „Mandskabet havde udvist en ufattelig Sindsro.“ I Haderslev blev, som eneste Sted i Danmark, mobiliseret, idet Regimentschefen skønnede, at det var bedst at have saa mange som muligt under Fanerne, naar Fjenden kom. 100 Maand naaede at komme frem til Kasernen, og 25 af dem kom i Trøjen, men saa maaatte man afbryde Iklædningen, fordi Kampen blev standset efter Ordre fra København.

De danske Soldater i Søgaardomraadet havde kæmpet rapt og oplagt og med

straalende Mod overalt, hvor de blev sat, og kan med Ære se tilbage paa Dagens hidsige Fægtninger, der kostede dem 11 Døde og dobbelt saa mange saarede. Det er ikke Modet, der overrasker, thi ingen havde ventet, at det skulde svigte, men Hurtigheden, Sans for Situationen og for Stillingens rette Anvendelse og den overlegne Brug af de moderne Vaaben, de havde.*) Det var jo Folk, der ikke havde Reserver bag sig, men en absolut uoverskuelig Overmagt foran sig, Flyvere over Hovedet og Panservogne paa Vejene, kun sig selv at stole paa og de Vaaben, som de havde lært at bruge. Ved Hokkerup skød en Rekyllkanonskytte tre tyske Panservogne til Standsning og bragte derefter en Kanon til Tavshed. Intet Under, at Tyskerne troede, der var mange flere, og undrede sig over de faa, de tog til Fange. Det er interessant at sammenligne deres Udtalelser om den stærke og sikre danske Skydning med tilsvarende østrigske Udtalelser fra 1864, hvor man var overrasket over den danske Geværskydnings Sikkerhed.

Opstillingen af Tropperne paa Sjælland og i Sønderjylland viser, at ingen andre maatte kæmpe den 9. April end en Styrke, der paa Forhaand var udtaget til det, og det blev altsaa i alt væsentligt kun de 700 Mand paa Søgaard. De maatte ikke faa Hjælp fra Sønderborg og Haderslev, og de maatte ikke faa den store artilleristiske Støtte, de kunde have faaet af Luftværnsartilleriet. De var bestemt til at yde den formelle Modstand, som *Churchill* i sine Erindringer noterer os for, og de var bestemt til det af Udenrigsministeriet, som afgjorde alle Troppeforlægninger. Anderledes end Dagen gik, kunde den ikke gaa med den Opstilling af Tropperne, men Søgaardstyrken lagde saa meget af sit eget Kød og Blod til disse politiske Arrangementer, at vi aldrig behøver at skamme os over den danske Soldat den 9. April, hvor han fik Lov til at kæmpe:

Thi det var ikke den menige Mand,
der sveg, da det stod paa den yderste Rand
af Slesvigs bloddøbte Strande.

Derimod er der Grund til med Oberst *Harrel* i Vordingborg at undre sig over, at Tyskerne kunde marchere 40 km gennem dansk Land, før han fik Melding om det. Her synes Arrangementet at have antaget lidt for overdrevne Former, og det er vel heller ikke nogen Tilfældighed, at Gedser er det Problem, som den parlamentariske Kommission sidst har givet sig i Lag med at undersøge.

*) Man maa erindre den meget korte Uddannelsestid, kun seks Maaneder.